

Изази неђељом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с ВОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на по год
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т З А П О Л И Т И К У И К Њ И Ж Е В Н О С Т.

Претплата шаље се у пла-
ћеницима непосредно
администрацији „Гласа Цр-
ногорца“ на Цетиње, а може
се и картом уштинцом на
пошту у Београд. Дошле ши-
љу се уредништву. Руко-
писи се не враћају.

За одасе плаћа се од
реда 5 новчића. За веће и
на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛ. ЦРНОГОРЦА“.

БЕЧ, 28 окт. — Херберт Бис-
марк разговарао се дуго с Каликијом,
па је походио првог унравника одјеље-
ња, Сећенију. На 9 часова вече кре-
нуо је Бисмарк у Берлин.

Б. Краљ Милан полази сјутра у
јутру у Биоград.

По брзојавима овдашњих новина,
наредио је руски војни министар, да
се у руску војску уведу француске
пушке Лебелова система. За то ће
требасти стотинак милиона рубаља. Та
нареба сматра се као јемство мира,
јер треба много времена да се то
изврши.

ЗЛАТНИ ПРАГ, 28 окт. — У
чешком сабору гласало се, послије
жестоке расправе, поименице о адреси
младочека, те је приједлог већине, да
се преко тога пређе на дневни ред,
примљен са 113 против 37 гласова.
То је галерија пропратила великом
грајом, те је председник наредио да
се галерије испразне.

БИОГРАД, 28 окт. — Путовање
Миланово у Биоград не смјера ништа
без уредбе одношаја између Краља
Александра и мајке му. Сва друга па-
гађања неоснована су.

БЕЧ, 29 окт. — Министар граф
Калноки пошао је синић у Будапешту,
садашње боровиште Тесарево; остаће
тамо који дан.

АТИНА, 29 окт. — Велики Књаз
Царевић руски одгодио је свој полазак
до 17 (5) новембра. —

ЛОНДОН, 29 окт. На свечаном
обједу Лорда Мера рекао је лорд Сол-
збери: У Африци утркују се сви на-
роди у посли цивилизације. Састанак
удружења против ропства у Бриселу
биће споменик у историји. Још није
купио час да инглеска војска остави
Мисир; друге велике државе могле би
тај час ускорити. Благодарени озбиљ-
ним напорима владалаца и државника,
јевропски је положај сад мирнији по
прије.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“

Како је новосадски „Браник“ још
забрањен за неке крајеве српске, до-
носимо из његова 122-а броја од 17
октобра овај занимљиви листак:

Др. Јован Туроман, проф. Велике
Школе у Биограду. 1864 — 1889 г.

Каже се, да се у овом вијеку брзо
живи. То је истина, али и спољне прили-
ке утичу на човјека, да кораке живота
убрзава. У овом вијеку као да се живи у
вјечитој и непрекидној трзавици. Ваља
се с тога озбиљан рад, који се у типични
ради, рјетко онако и људи пролазећи и
не примјећују умне раднике, од којих,
по ријечима великог историчара Бокла,
једино зависи сваки напредак.

Не мислимо да кажемо, да је то
ваљда српска особина. У цијеломе свијету
је тако, да се они људи, који највише по-
крећу свијет у напријед, баш најмање ви-
де. Јар је узан круг оних, коме су они
познати, и само кад наступи какав ванпре-
дан тренутак, онда се глас имена таквих
умних радника рашири. Свијет се радо
користи резултатима науке и умнога рада,
али за умне раднике слабо се разбира.
Дуго треба док озбиљно научењаци дођу
до признања, које су давно заслужили.

Ово се све још боље види у страно-
ме свијету. Наука у Срба је још у пово-
љу, а научењаци су у нас врло наријетко
посијани. Према нашим тешким приликама,
врло се мало људи одају науци, да јој
служе цијелога вијека, те да тако својим
истрајним радом припомогну, да се научне
истиктне и у нас утврде, да се знање ши-
ри, и да се научна књижевност грана.
Врло мало у нас има научних завода, гдје

АТИНА, 31 окт. — У скупишти-
ни је Делијанис интерпеловао владу
ради Крите, замијерајући јој што се
тако понијела. Трикупис брани владу
иштући да јој скупиштина гласа повје-
рење. Влада ће, рече, и даље спре-
мати се и преустројавати финансију,
да буде поуздана кад буде нашла да
јој ваља радити.

ПARIЗ, 31 окт. — Са Церсија
поставио је Буланже прогласио народу фран-
цуском. Народна ће странка, вели, на-
ставити непрестано борбу.

БЕЧ, 31 окт. — Гласови новина,
да ће Калноки пратити Тесара у Ин-
сбрук (куда ће проћи Цар њемачки),
сасвим су неосновани.

БУДАПЕШТА, 31 окт. — Тесар
је данас походио графа Андрашија
(који је много слаб). —

ПARIЗ, 31 окт. — На пуни са-
станак републиканских посланика дош-
ло их је 300. Флоке је добио 174
гласа за председника камаре, Брисон
64. — Буланже је кренуо са Церсија,
мисли се да је пошао у Лондон.

РАМ, 31 окт. — Службени лист
доноси указ, којим се парламенат са-
зива на 25 новембра. Из Масаве јав-
љају, да се један војвода Менеликов
побио са Разманганом и да га је над-
био и улегао у Адуу, Разадула и
Размангаша уклонили су се.

БИОГРАД, 31 окт. — Један срп-
ски сељак, пошао у Бугарску да по-
ходи родбину, тешко је рањен у јед-
ном пограничном селу бугарском. Срп-
ски начелник Цариброда није хтио доћи
на испит. Српски чиновник је послат
да иште пренос рањеног сељака, по
бугарски жандар се противио томе под
изговором да му је влада тако изри-
јекном наредила. Српском преставнику
у Сриједну наређено је искиати, да се
кривци казне и да изјави наду, да ће
бугарска влада наредити пограничним
властима, да се клоне тако неугодних
догађаја.

Б. Краљ Милан походио је на-
мјеснике и примио је и намјеснике и

би научењаци нашла тихо пристаниште,
заклоњени од бурних таласа свакидањег
живота, те да могу слободно одавати се
послу свом. Па ипак у нашој сиротињи,
у овим несрећним околностима имамо људи,
који се труде, да шире стручно знање и
пером и живом ријечи. И у нас се почиње
самостално обрађивати наука, и у нас
се већ не тражи наука само за то, да
рани човјека.

Наш народ треба таквих људи да се
сјећа, и да им укаже сваком приликом
двоструко признање. Њихов положај овдје
куд и камо је тежи, него њиховим друго-
вима на западу. Наши научењаци морају
да се боре с предрасудама, за које запад
незна; на њих наилазе тешкоће, које се
на западу ни по имену не познају. Покло-
нимо се дакле тим тешким радницима,
јер су то они у пуној мјери заслужили
од нас!

Један такав скроман умни раденик
навршио је 25 година, од како се посветио
тешкој учитељској служби. Четврт вијека
служити школи врло је тежак задатак.
Том вриједном раднику посвећујем ово
неколико редака. Нека прими као доказ,
да се и у нас води рачуна о научењачком
раду.

Тај вриједни раденик то је Др. Јован
Туроман, професор велике школе у Би-
ограду, бивши професор новосадске српске
велике гимназије, коме се навршило овог
мјесеца — 25 година, од како је изабран
за професора новосадске гимназије.

Много се шта измјенило за ових
двадесет и пет година, али Туроман остао
је исто онако равностан и неуморан ра-
деник, као што је био кад је прије четврт
вијека као младић почео учитељевати.
Кодико воље, енергије, душевне снаге,
истрајности и марљивости тражи се, на

министре.

ПARIЗ, 1 новембра. — Минис-
тарски савет ријешено је, да неће на-
пустити владу, ни послије овјеровљена
посланичких пуномоћја. Све је наре-
ђено за одржање реда. 200 полицијота
стоје на Place Concorde, у оближњим
касарнама наредио је довољно војске.
На два часа навали велика гомила
народа на Place Concorde, на челу јој
Дерулед и други посланици буланжисте.
У сједници камаре изабран је
Флоке за председника, Казимир Пе-
рије и Девел за подпредседнике. Ка-
мара се одгодила до четвртка ради
овјеровљена пуномоћја. Сједница је
закључена на 5 часова. При изласку
велика граја у Rue Royale. Дерулед,
још три посланика буланжиста затво-
рени су.

СРИЈЕДАЦ, 1 новембра. — Што
се тиче догађаја на српско-бугарској
граници, преходни испит показује, да
је српски сељак прешао границу да
кријомчари. Царинар (бугарски) хтио
га је ухватити, но сељак утече к срп-
ској граници. Царинар га је гађао и
рапио. Према томе ствар је чисто ца-
ринарске и нема никакве важности.

МЛЕЦИ, 1 новембра. — Њемач-
ки Цар кренуо је на 4 часа у Монцу.
Царица је остала на броду „Хохенцо-
лерну“ и полази сјутра у Верону.
Овдје су Цар и Царица одушевљено
поздрављени.

ИНСБРУК, 2 новембра. — Тесар
чекао долазак Цара њемачког и Ца-
рице, на жељезничкој станици. Воз је
стигао пред подне. Цар Вилхелм сто-
јаше на прозору. Тесар улеже у кола,
пољуби руку Царици и загрли живо
Цара. Цар и Тесар пођоше на само
и живо се разговараху. Ручали су у
кољима. Полазак на 12 и 25 минута.
Тесар ће их пратити до Розенхајма.

ЛОНДОН, 2 новембра. — Обја-
вљени су дипломатски документи о
Крити. Окружница грчке владе од 5
августа позива живо велике државе
да пошљу доста војске у Криту да се

поврати ред, иначе би се Грчка сама
морала латити тог посла.

Калноки је одговорио, да се грчка
жеља не може остварити, по је готов
да пристапе на жељене предлоге вел.
државе које се ствар ближе тиче. Сол-
збери је рекао грчком министру у
Лондону, да ће се инглеска влада уде-
сити са савезницима, а неће допустити
да догађаји даду Грчкој законита
повода у мијешању. Једнак је Сол-
збери поручио у Цариград како се
нада, да ће Порта брзо повратити ред.
Криспи је брзојавио у Берлин. Беч и
Лондон, да не види никаква повода
грчком оружању, чини му се да се
Грчка понаша немудро. Њемачка
је влада препоручила Порти, да
одмах поврати ред. Гирс је поручио
грчкој влади, да никаква велика др-
жава не може пристати на радњу што
је Грчка предлаже, а у Цариград је
брзојавио, да је Турска дужна повра-
тити ред. Шилер је рекао грчком
министру у Паризу, да се чуди грчкој
окужници, која се противи пређаш-
њем говору Трикуписову.

БЕЧ, 2 новембра. — „Wiener A-
bendpost“, говорећи о састанку у Инс-
бурку, вели: Према бесконачно свој-
ским одношајима између Тесара и ње-
мачког Цара и њихових народа при-
родно је да јавне мишљење види у
новом састанку потврду савеза, којем
Јевропа већ тако дуго има захвалити
одржање мира.

БИОГРАД, 2 нов. — На молбу
Бугарске пристала је српска влада, да
се погађања о трговачком уговору на-
ставе у Сриједну, но само ако ће се
потписати у Биограду.

ИНСБРУК, 3 новембра. — По
ручку крену Тесар пратити Цара и
Царицу њемачку до Розенхајма, гдје
су се најердачније растали. У Мона-
хову поздравно је принц регент Цара
и Царицу најсрдније.

ПОЛА, 3 нов. Принц Хенрик од
Прусије стигао на броду „Ирени“
јучер по подне дочекан свечано. На

лицама. Он и данас мора да води борбу,
да се гимназије у Србији изједначе с ги-
мназијама осталог свијета. За тако јасну
мисао мора он да води јуту и тешку бор-
бу већ од толико година. Туроман је пак
сасвим систематично радио: што није ва-
љало, то је рушио, али знао је, да кад
се тропна зграда уклони, да ваља нову
подоћи, па је тако и он чинио. Он није
само узносио класичну књижевност; он
нам је изнио, каква је та књижевност,
те је сваки могао виђети, како она човје-
ка узвињује, како га учи дијеном и пле-
менитом, како силно утиче на образовање
карактера. Кад се овако Туроман с бато-
ријама наоружао, онда је заиста могао
стати на бедем и смјело бранити и засту-
пати, да се учење класичних језика и у
Србији одомли.

Да пређемо на живот тог врлог
научењака.

Др. Јован Туроман родио се г. 1840.
у Горњој Крајини у селу Уштици, које
лежи према Јасеновцу на утоку Уне у Са-
ву. Родитељи су му Петар, тежак, а мати
Николија, који су умрли г. 1868 и 1867;
има још брата и сестру. Основне школе
дворазредну српску, троразредну њемачку
— свршио је у Јасеновцу, а 4 разреда осн.
нем., тако звани обершуд, у Петрињи.

Првих 6 разреда гимназијских 1853
— 1858 incl. свршио је у Карловцу; до-
бивши за тим Текелијанум свршио је 7.
разред у Будиму, а 8. у Пешти, гдје је и
испит зрелости положио. На крају
шк. године (1860), кад је полагао
испит зрелости, била је свечаност у шко-
ли, на којој је говорио говор на лат. јези-
ку: de praestantia veterum linguarum (о
изврешности старих језика). Вриједно је и
ово споменути, шта се десило на крају

вече је обједовао у надвојводе Леополда.

ТРСТ, 3 нов. — Адмирал Виплинг дао објед у почаст њемачке сквадре. Домаћин је својски наздрављив морнарици, Цару и Царици и династији њемачкој. Капетан Рајх, командир њемачке сквадре, захвалио наздрављивом морнарици аустро-угарској. Тесару и Царици. Обје здравце одупевљено примљене.

АТИНА, 3 нов. — Камара је свршила расправу о интерпелацији ради крићанске ствари. Дневни ред за повјерење влади примљен са 72 против 54 гласа.

ЦАРИГРАД, 3 нов. — Влада је издала објаву народу о највишем задовољству Султанову, што су се Цариграђани тако усрдно и с поштовањем понијели према Цару Вилхелму и Царици. Вел. посланик Радовић, писао је великом везиру молећи га да изјави својим Цариграђанима захвалност, којим се њемачки народ одушевљава према отоманском царству.

БЕРЛИН, 3 нов. — Цар и Царица дошли су јутрос у Берлин.

БЕЧ, 4 нов. — Тесар је пошао синоћ у Геделе.

ПАРИЗ, 4 нов. — Влада ће, по прилици, дати изјаву у понедељник, након коначног састава скупштинских одбора. Изјавиће да је потребно задовољити жеље народне ради умирења земље, да се ваља латити политике рада на мјесто политике спекулативне, да ваља напустити питања политична, као што је промјена устава (ревизија) и одјељење цркве од државе. По министарској изјави радиће влада, да очекује од камара глас повјерења. Ако га не добије, уклониће се.

ТУЛОН, 4 нов. — Нови министар морнарице наредио је да се што брже доврши грађење бродова, који су сад на градилишту.

БИОГРАД, 4 нов. — В. краљ Милан оставља вечерас Биоград, са „оријент-експресом“.

БУКУРЕШТ, 4 нов. — Питање о распуштању камаре произвело је министарству кризу.

ДОПИСИ.

К. Х. Петроград, 22 октобра. У Петрограду, близу истока ријеке фонтанке из ријеке Неве, распрострла се громадна, ни кућа ни палача, по цијели мали градић, намијењен науци, просвјети и умјетностима. То је тако из старине јоште названи „Сољаной городок“. Са четир стране можеш ући у градић и са сваке стране наћи ћеш разне учене сбирке, школе и музеје.

поменуће (1860) шк. године. Дође директор гимн. Собола у 8. разред, у коме је било 14 ученика, па ће их све редом питати забудући позив (künftiger Beruf), да би то уз име сваког од њих у програму гимназијском забиљежио, пошто се сврши испит зрелости. Питао их је редом по алфabetи; 13 његових другова рекну неки да ће у чити права, неки медицину, неки геологију; и директор ни код једног ништа не примјети, већ просто забиљежи, пита је ко рекао, да ће да учи. Кад најпосље дође ред на 14-ог, Туромана, чије је име по алфabetу било последње, запитаће га овако: Also Turoman, was ist ihr künftiger Beruf? кад Т. одговори: Jurist, а он му на то примјети: Was, Sie Jurist? das darf nicht sein; Sie müssen Profesor werden. Стари директор и погоди. Туроман једини од свију другова упише се у јесен г. 1860. у философски факултет, да учи класичну филологију; г. 1863 сврши философски факултет; г. 1864 положи докторат философије, и у јесен те године буде постављен за професора новосадске гимназије; друге године професоре, г. 1866. положи проф. испит, и одмах за тим се и ожени са госпођ. Маријом, кћери новосадског проте А. Захарића.

Кад се год. 1874 одлуком нар. скупштине оснује на В. Школи катедра лат. и грчког језика, позове га ондашња српска влада (минист. просвјете Филип Христић) на ту катедру; он због околности не може се одмах часном позиву одазвати. А кад идуће године (1875) оздрави, добије по други пут позив на катедру од тадашњег мин. просвјете, г. Стојана Бошковића. Ушљед овог позива пр:јеђе у Биоград, гдје већ 14 година служи на највишем просвјетном заводу нашем.

Отац његов звао се док се није оженио,

Са сјевера улази се у огроман земљорадњи музеј, гдје је предочена сва богата природа широке руске земље; ту су и небројени земљорадњи стројеви и алати од најпростијих до најновијих и најсавршенијих, ту су „образачи“ разних руских житарица и других плодина.

Са источне стране диже се управо доготовљених „музеј прикладних знањих“ и Штиглицова „рисуванона школа“. Тај музеј већ сада је узором за све умјетно — обртничке музеје по свој Русији, а сада, кад се прошири у новој згради, биће један од највећих те руке у свој Јевропи.

Са западне стране ако уђеш, имаш на лијево музеј „кустарих“ (малога обрта) и „промышленниих“, а на лијево богати педагошки музеј.

Ми смо данаске зашли у сољаной городок, с јужнога прочеља, гдје је и црквица, ће су и дворане за пјевање, гуслење и народна читања.

Сваке недеље по два и три пута сабира се ту мноштво људи, да слуша разна предавања. Улазница бива само 5 копејка.

Данас читао је пуковник Шведов „о Црногорцима и о Црној Гори“. Велика дворана није могла да обухвати голему силеију свијета, те је неколико стотина људи морало кући отићи, недобивши мјеста. Тамо у 2½ часа ступио је на говориште г. Шведов и почео своје читање. На знак, звонцета притасле су свијетљке у дворани, а на предњој стиијени синула је из велике „детерне магике“ пројектована карта балканскога полуострва. Како би о чему полковник говорио, тако су се редале слике једна за другом, свију околу 40. Набројићу само неке из њих: Улаз у Боку которску, Котор, Цетиње, Биљарда, богатија црн. кућа, бједнија кућа, пазар, црногорски у планини, на путу пред црквом, књажев суд, Свечаност крштења Ђ. В. Нашљедника и т. д. Осим това били су показани обичнетиу ликови: Ђих. Вис. Књаза Николе I., Књагиње Милене и Нашљедника Данила. Шведов је приповједао о историји о ратовању и живовању, о голама и брдинама, о јуначким пјесмама и јуначким дјелима Црногораца и Црногорака. На покон је споменуо лијепим високим гласом, како је сав руски народ сретан, што је у најновије вријеме дала јуначка Црна Гора двије своје племените Књагиње у царско руски дом, којима се сва Русија поноси јер су то Књагиње чисте словенске крви и старе православне вјере.

Тај пјесничким заносом прочитани заључак разиграо је сва срца и све обичнетиу ударило и пљесак и клицало: живо! Господин Шведов буде три четир пута изазван и пљесак се једва утишао; кад је пјевач Калугин стао уз гласовир да пјева Читање ово мораће се почитати још више пута, само би могли жељети, да буду све слике у бојама и да буду новије, какове су и код других сличних предавања у „сољаном градићу“. Међу одличним гостовима опазисмо српског посланика г. Симића и његову Госпођу.

(Ш.) Никшић 26 октобра. — Г. уредниче. Бих ви јавио што о одласку нашега народа који одавље креће за у Србију. Прије неколико дана отишао је највиша половина о томе нисам писао, мени се учини оно што ми овђе видимо као да и ви тамо

Петар Секулић; а кад се оженио Никодим Туромановом, чији је отац био Лука, родом из Босне, он је ушао у њену кућу — јер јој је отац већ био умро —, па по граничарском закону узео и име оне куће, нумере, у коју је ушао.

Име Туроман све се сматра за њемачко, међу ним је чисто српско. Једанпут није часа на В. Школи г. 1875. рећи ће пок. Даничић Туроману: „Ваше име мало ко не држи за њемачко, баш сам данас у својој књизи, на којој сад радим, написао, да је и ваше име српско.“

У „Основима српског или хрватског језика, написао Ђ. Даничић 1876., стр.; 164 могу се читати ове ријечи: „ман (долазу у сложеним именима властитијем, коријен ће бити ман, од кога је мњати, помен; испор ди Добро-мисль) Вуз-ман Вук-ман, Вуко-ман Рад-ман Туро-ман. (Туђе је Хутман).“

Туроман је био особит, риједак ђак, Увијек изврстан у свима предметима. Гимназија карловачка поносила се са својим ђаком. Туроман, који је исто тако био одличан и први у математици, као и у латинском језику.

Тако се исто истакао био, кад је био на универзитету, гдје су му другови били: Коста Руварца, Коста Бошковић, Ника Максимовић, Ђига Гершић, Лаза Костић, Светозар Савковић, Милан Костић, Ваца Ђурђевић, дакле све по избор момци, гдје је много значило истаћи се напред.

Послије описа живота Туромановог, вриједно је да се позабавимо око књижевног рада његовог.

Тај је рад врло знатан и обилат, вођином посвећен својој струци, за коју Туроман тако рећи живи.

Ово су му књижевни радови:

и видите и осјећате.

Јуче од подне опет се ужурбаше по веће гомилице народа по нашој вароши. То је био заостатак писаних којима стиже наредба да 26 јутром крену. Она половина коју су препратили Господареви посланици примљена је у Србију а посланици чекају на Тару да и ове препрате. Поче праштање и подрављање уздаси, лелек и узвици тужни. Да би човек могао појмити невољу нашу, он би требао да је познаје наш живот, што рећи до појединости а по описима наших пера неможе себи уобразити, да га жмарци проз тијело прођу.

Растаје се брат од брата и браства, којему поријекло броји од 2—300 година и од Косова. Растају се синови од очева и мајака. Растају се одиве од рода и пријатељи од пријатеља. Растају се јунаци од јунака збраћени и побратимљени у јуначким борбама, за уједињење Српства. Растају се Црногорци са драгоценим кршом своје домовине на који су олтар животе своје прилагали 500 година. Села нема, братства нема ни племена које при овоме растању није учвиљено и запласано. Е, па зар такав приказ да се не косне срца најљеднијег посматрача, па ма да му ту није нико, ни по братству, ни по роду близичи? Мора брате, мора, и коснути га се и заболети јер што — но рећи: и камен би пука од жалости. Тај приказ гледа смо и прије при поласку и опет јуче од подне до данас пред подне, а тужни узвици од полазећих одсељеника и њихових пратилаца племеника и родбине одајивали се пољем, и опетновим из околице понављали и по степено се губили докле и други опет наљегу те се чинише као кад човек одмиче од каквог слана воденога па му звуци његови прекидано долазе закљонено мањих и већих брешчица; мање и мање, докле се сасвим не изгуби за какво брдо. — Ето тако је ова наша варош данас остала туробна и ејетна као иза какве изгубљене битке, поплаве, али паљевине, а и како неби? кад чујемо да се из наше нахије пошло до 900 фамилија у које се броји из самога Никшића 200. Кад је мој отац још 1848 год. у Србији био прешао, причају ми: да је тадашња влада српска давала нашим досељеницима и насеља баштином и помоћ у новцу и храну — само ја не знам по колику. Од тога доба је народ српски лијепо дочекивао и сиротињу нашу па и људе од угледа, али споразума међу владама љепшега и срећнијега ако Бог да, није било до данас; само дај боже да се непријатељи ове наше двије српске земљице о своме чуду забаве, да нас и наших господара и владах пријатељеске однонаје забораве! А ви браћо наша који у Србију одосте од велике невоље, благодарни будите браћи који ве тако братски срећу, и ми им оставишовамо благодаримо. Будите трпеливи то нам је урођено од постанка. Сваку па и помању помоћ сматрајте као обилату — кад знате да се то одкида од једнога изнуренога народа; који је у ово 14 година 3 велике војне издржао — а поврх тога градњу жељезнице, која га је као и друге прећераности напредњачке владе до ивице пропасти доводила.

Добрско Село, 2. Новембра. — (Господар у Добрском Селу). — У недељу 29. Октобра обрадовани смо доласком Њего

1862. Превод знаменитог говора, што га је на латинском језику говорио Сава Текелија на темешварском сабору („Бетонис“ за год. 1862.)

1863. Стара класичност (Преодница, 1863. г.)

1864. Рецензија о „Бетонису“ за г. 1864. („Даница“ 1874.); ова рецензија дала је повода полемици између дра Милана Јовановића (у „Вили“) и Т — на у „Даници“.

1865. Биографија Косте Руварца (Скупљени списи К. Руварца, Н. Сад 1866.)

1866. Демостен као говорник и државник („Бетонис“ 1866.); у овом чланку има превод Демостеновог I. и II. олинтског говора.

1869. Превод Демостенових филиника, I. II. и III. („Бетонис“ за г. 1867., 68 и 69.)

1870. Латинска граматика, I. дио, Наука о облицима, и. Сад 1870. Издала „Матица Српска“.

1871. Критика на латинску граматiku Дим. Балаитеког. („Бетонис“ за год. 1870 и 71.)

1872. 1) Латинска граматика, II дио, Синтакса; 2) Превод Демостеновог III. олинтског говора (Програм гимназије новосадске за год. 1872.)

1873. Рецензија Павловићевог превода Тацитовог Агриколе („Бетонис“ за г. 1873.)

1874. Критика на latinsku slovniciu Adolfa Webeга („Бетонис“ за г. 1874.) Послије ове критике ова књига истиснута је из хрватских школа.

1875. Шта вриједи изучавати класичке језике и литературу. Приеутно предавање, држао 8. дец. у вел. школи г. 1875.)

1876. Одговор на одговор г. Вебера („Бетонис“ за г. 1876.); Веберовом одговору је наслов: Kako bi se imale pisati

вог Височанства нашега Господара Књаза Николе. Знано се је од п одавно да ће Господар доћи међу Добрљанима; јер је и в ше пута говорио: „Кад ћу доћи у Добреко Село?“ Само се није знало у који ће дан.

Од кад је Господар рекао да ће доћи међу нама, свак је жељно и радосно питао: „Кад ће доћи Књаз? И заиста хоће ли доћи? Колика ли је радост обзирмала срце сваке душе добрске и жеља да виде међу собом Витешког Господара свога, није се могло ишчекати кад ће доћи тај премилни дан.

На неколико дана прије св. великомученика Димитрија, разнесе се глас да ће нас скоро обрадовати Књаз Својом Високом посјетом. Од тога дана вијело се, да је нека нова радост обузела цио народ нашег племена и да се свак живље креће и весело ради. Добрљани се одма почну скупљати на договоре и живо се припремати за што љепши дочек свог најмилијег Госта. Пошто смо се спремили и уредили колико смо најбоље могли и умјели, одређени су из општине 4 постарија човјека, који ће пит ти Његово Височанство да одреди дан у који ће доћи.

Наш Узвишени Господар благоизвољно је одговорио посланицима, да ће Његов долазак бити у Недељу 29 новембра.

Кад чуемо ту прерадосну вијест почесмо се из свега срца веселити, пјевајути играти па и пити, све до одређеног дана.

Рано у недељу у прасак зоре, свак је живо похитао, пред манастир-Релију, да дочека свога Високог Госта.

Све се уредило, војници парадно одма одоше на ново колекси пут, који води изнад племена, да тун поздраве и дочекају свога Дичнога Владара а остали и стари осташе да чекају пред манастиром. У 11 ура стиже Његово Височанство са пратњом више племена, ће су га чекали упарађени војници. Отален су се кренули право пут манастира а у исти трен огла сила су долазак звона са Св. Петке и манастирске цркве Св. Госпође. Књаз је свратио у Св. Петке, ће су Га чекали свештеници у одеждама, туп се је помолио Богу, а из цркве право су окренули у манастир. Пред манастиром стајао је народ у реду и чекао Господара, који кад наљеже, назва: „Помози Бог добрљани!“ на чем се заорило трикратно: „живио Господар!“ Књаз је уљеога у манастирској цркви и тун се помолио Богу, па кад је изашао из цркве, уљеога је са пратњом у манастир и прегледао свако одјељење те српске старине.

Посље прегледа, отишли су на великом црквеном гувну и ту ејели за постављеном трпезом, да отпочину.

У пратњи Господаревој, а нама у госте с Њим заједно бијаху: Г. Г. Министри В. Божо Петровић, В. И. Пласенац, Нико Матановић, ађутант Његовог Височанства Г. Благо Петровић; чланови великог суда: Г. Г. С. Р. Пласенац, Јагош Радовић, П. Јовићевић, ц. и кр. Аустро-угарско представник Г. пуковник Тодор Витез Милинковић, секретар руског посланства Г. П. Д. Вурцел, секретар француског посланства Г. Конте Серсеј, Г. Лазо Костић, градоначалник вароши Цетиња Г. III. Поповић и остали службеници и перјаници.

По средини трпезе биле су наређене боце познатог добреког првијенца (нај-

slovnice za gimnazije, uz neke protuopazke na opaske g. dra J. Turomana (Rad jugosl. akad. knj. XXXIV.)

1878. 1) Синтактички задаци за вјежбање у латинској синтакси, I. дио, Биоград, 1878.; 2) Одговор г. Ђорђу Малетићу („Застава за г. 1878.) 3) Моме господину оцјенитељу (Малетићу) („Јавор“ за г. 1878.)

1879. Критика на Папакостопулов превод Сифоклове Антигоне („Јавор“ 1879.)

1880. (Латинска граматика, друго издање; 2) Демостенова бесједа за вијенац, превео Ј. Т., заједно са животом Демостеновим, Биоград 1880.

1881. 1) Синтактички задаци за вјежбање у латинској синтакси, II. дио, Биоград 1881.; 2) Критика на I. и II. књигу Милићевићевих „Живота и дјела великих људи“ („Бетонис“ за г. 1881., књ. 126). Ова знаменита критика јако је пољуљала Милићевићев књижевнички ачај.

1882. 1) Латинска граматика, I. дио, наука о облицима, треће издање; 2) Превод Цезаревог и Католовог говора у Салустовој Coniuratio Catilinae („Илустроване Новине“ за г. 1882.)

1883. 1) Синтактички задаци за вјежбање у латинској синтакси, III. дио, Биоград, 1883.; 2) Оцјена „Листа извјештежности, I. дио, написао Светомир Николајевић“ („Просв. Гласник за г. 1883.)

1884. 1) Примјери за грчке облике; 2) Класичка настава у нашим гимназијама, говорио на св. Саву г. 1884. у вел. школи („Гласник Срп. Уч. Др.“ књ. 57.)

1885. Синтактички задаци за преводње са српског латинског на грчки, Биоград. 1885.

1886. 1) Грчка граматика; 2) Наше гимназије („Стражилово“ за г. 1886.; и у књижици одштампано); 3) Meminisse iuvat (чланчић у „Стражилову“ у част негдашњем

љешна лозова ракија). Књаз је после кратке почивке устануо на ноге и узео у десну руку пуну боцу и наздравио овако: У Славу Божију, а у здравље Мојих вјерних сусједи, Моје јуначке браће добријани, да ви да Господ Бог, дуг живот, срећу и напредак, амин! Иза тога заорило се са свих страна трикратно: Живио Господар! За тим се обједовало, а Господар уз објед разговарао се је с пожељним од постаријих људи.

Иза објед Господар рече: Добријани! ви вама ни другог никоме не треба мислити за моју државу, јер је држава моја сигурна, сусједи поштујем, а и они Мене поштују; а разумјели сте, како Ми је рекао Сили Цар Московски у Петар бргу — И ако је Моја држава мала, али је сигурна као иједна у Јевропи — није богата, као друге, али опет Богу фала имамо доста: оружја, дебане, чојства и јунаштва, више но друге многе пространије.

Затим је питао Господар, које је земља црковна и колико плаћају добријани?

Из Његове превелике милости с'мало је суму новаца која се до сад давала годишње 175 тал. и наредио да по сад сваке године они који су је узели на контрат, дају 100 тал. цркви — а 75 је опростио — Јер Господар говори, и ако је земља црковна, али је народ црква, — и то век буде у корист народа.

Затим је обдарио двојицу орденом Давилова крста 4-тим степенем, а један од те двојице, јест наш добри стари поп Пиро.

Близу манастира, на ливади окупила се бјеху мушка младеж добреска, те се веселаху доласку Господареву — Господар нареди, те ту ђецу доведосмо и у реду постависмо испред Њега, с којима се је разговарао, и питао их да ли ће и они бит јунаци, као њихови очеви и ђедови — и обдари свакога новчано — А бијаше их на броју 60. За тим је Господар рекао: Ви сте добријани јунаци, међу првим јунацима црногорским, такви сте од вагда би, и вагда сте на бојноме пољу били међу првим ђе мушка чела прекају и ђе се јуначко поштење граби, свуђ сте прави дио уграбили, као и једно ооволико племе, па и више које је у Мојој држави — Зато сваки од вас који заслужује крет или златну медаљу (Обидића) даћу му.

Али добријани, ви сте особитоу постоње двије битке оставили више јунака на бојноме пољу, но иједно ооволико племе у Црној Гори Ех какви бјеху очи пусти јунаци! Каква би била кита витезова —!

Тада узео наш Витешки Господар, чашу вина на наздрави овако: У славу боју и Св. Петра, а пред душам оних јунака витезова, да Бог да њиховим душама у рају насеље! А вама браћо здравље и весеље.

Иза здравље заорило се у три пут Живио Господар!

Иза тога није се дуго трајало, а Књаз и Његова пратња узихали су на хатове и рекли: Збогом добријани! — А ми остали задовољни: савјета милости, дарова нашег Свијетлог Госта, нашег Узвишеног и Витошког Господара, Књаз и ијесника! И тако смо се веселили — играли цјеваали, јели и пили до поноћи а све молећи Бога за здравље нашег Витешког Господара и

Цијелог Владачког Дома Нетровић-Његоша.

Благо нама јуначки народе! Благо нама народе црногорски! кад имамо оваквог брижљивог и неуморног Оца, Чувару и Бранитеља.

Мираш Вукић, добријанин.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 4 новембра.

(Господар у Добреско Село.) Добреско Село је најближе подгорје Цетињу, на ријечком путу. Добријани уживају, као и Цетињани, све удобности које иду уз близину Двора, особито ону те је народ цијени највише, да могу у свако доба, без далека путовања и трошка, прилетити смјерно и зазорно, вјерно и поуздано, своме витешком Владару, у свакој потреби. Но Добријани су ипак засебно племе, ка и најбоље у Црној Гори; криваше им се, што им Господар још никад не дође, да мало посједи у њих, да им буде гост. Прегоше главари те се дигогле на Цетиње ка Господару и замолише га, да и њихово село одликује Својим високом доласком. Господар се изволио најмилостивије одазвати тој молби својих вјерних Добријана и рекао им да га чекају у недјељу, 29 октобра на подне, на објед. Једанак је Господар изволио наредити, да објед буде сасвим прост, народни, црногорски, да се не чини више трошка но кад би која најбоља кућа добреска дочекала каква мила госта.

У недјељу, последије једанаестог часа прије подне, кренуле су испред свијетлога Двора три кароше пут Прилипа. На првој бјеше Његово Височанство Господар и Књаз, уз њ њ. и кр. аустро-угарски министар Г. Тодоровић. Милинковић, према Господару секретар посланства и повјереник послова Русије, Г. П. Д. Вурдел, и Г. конте Серсеј, секретар посланства и повјереник послова Француске Републике. На већем савићу испод Прилипа, гдје прва етажа води у село, дочекала је високога Госта прва добродошлица. Четирори добреска домаћина пућуаху првијенца, са шинцима. Пред ханом над селом устависше се кола и Господар се сиђе са својим гостима. Ту бјеше наређена добреска чета војника са заставом. Војници узеше пред прси, по Господар им одмах даде вољно. На уласку пута, који су Добријани синоћ довршили за високи долазак, дочекали су Његово Височанство: Г. г. предсједник министарства Божо Петровић, министар војни војв. Илија Пламенац, зам. министра финансије Нико Мата-

новић, чланови Великог Суда: Пиро Јовићевић, Раде Пламенац и Јагош Радовић.

Дан бјеше прекрасан, а поглед на убаву долину добреску, са висине хана, дивотан, заносан. И сама природа као да је данас обасјала чаробну долину најљепшим својим сјајем и обукла је у стајаће рухо, за овај свечани дан. Силазак Свијетлога Госта пратили су весели звуци звона са сеоске цркве, а среташу Га мириси зелених смокава и осталог изобиља јесење природе, које својим свјежим зеленилом приказиваше пролеће, а топлином свога сунца право љето. Код цркве изађе пред Господара свештеник у одежди са крстом, са њекијем гларварима. Господар је са пратњом улегао у цркву и помолио се Богу, па кренуо даље. Пред „ћелијом добреском“ дочекало је Свијетлога Госта цијело племе добреско искреном и усрдном добродошлицом. Послије прегледа „ћелије“, грађевине из доба Иван-бегова о којој имају њеке приче у народу, особито о владици Данилу, сис је Господар, са Својим званицама за трпезу. На застави стола бјеху насланагана пецива, пекне (прасетине) и варене кокоши. Сви домаћини племенски стојаху околу, да послуже свога Господара. Након првијех залагаја пецива дигао се Господар и напио у здравље Својих вјерних Добријана, чему су се ови одазвали одушевљеним „живио!“

Послије објед дигао се Господар од трпезе и сис у хладовину граната бријеста, са Својим званицама. Док се служила кара, Господар је зборио збор са старјешинама добрескога племена који се бјеху сви окупили. Господару бјеше мило разумјети од свакога како му је кући и дружини, као и како је по свему племену. А ванштину се и народ ооколно утјешним ријечима свога Господара, и мило му бјеше чути из Његових уста, како се нада од Бога да ће последије злијех година настати добре, како свијетске прилике доуштају да се народ бави пословима мира, јер „са сусједима живим лијено. Они поштују мене, ја поштујем Њих. А чули сте како је Московски Цар зборио љетос“. — На те се ријечи одазва народ одушевљеним „живио!“ и на сваком се лицу видно одајај велике мисли. У разговору је Господар често са задовољством призивао јунаштво добреског племена, а са тугом се сјећао добријех јунака те и доше у славнијем бојевима. Тим се разговор и завршио. „Јао Ми је“, рече Господар, „што нема више међу нама онијех добријех Бог им дао у рају насеље, а вама живијем радост и весеље!“

У то диже Господар сједник и крену на полазак, испраћен Својим задовољним и сретним народом.

(Г. Маркиз Бјанки од Лавања Кастелбјанко), нови посланик Њег. Величанства Краља од Италије при Двору Његова Височанства, стигао је, у прошлу суботу на Цетиње, да преда Његову Височанству своје акредитиве.

(Одлазак.) У сриједу вече, у 11 часова, испраћен од свијех овданијих пријатеља, кренуо је преко Котора у Дубровник, отправник послова Француске Републике при нашем Двору, г. Конте Серсеј.

(Из цркве.) Јуче 4. ов. м. одпутовао је преосвећени г. Митрополит Митрофан у пратњи свога протођакона Филипа Радичевића преко Ријеке и Подгорине у Васојевић на Андријевицу, гдје ће на 8 новембра у скупу свега тамошњег народа осветити нову саборну цркву.

(Парастос.) Данас на 11 часова давао је министар просвјете и црквених дјела г. Јован Павловић, свом пок. брату Симу као што бјеше јавио у прошлом броју, парастос у влашкој цркви. При тужном помену бјеху, осим породице, Господа министри и други чиновници, па и многи поштоваоци, пријатељи и знанци г. Ј. Павловића

(Спровод.) Као што смо јавили у прошлome броју „Гласа Црногорца“, покојна Идита Беринг, дјетешне од мало мјесеци, укупата је у суботу прошасту на три часа по подне у православном гробљу код влашке цркве. И ако је покојница у другом вјерском обреду (англиканском) рођена и крштена, оно ипак у споразумљењу са родитељима била је спроводена и опјевана по обреду наше православне вјере.

При спроводу и опјелу, били су сви наши свештеници, ученици основних школа у свечаним хаљинама са својим учитељима, ученици основних школа у бијелој обучени са воштаницама и вијенцима свјежег цвијећа. Мртво тијело носиле су четир дјевојчице основних школа.

Скришница је, по нашем народном обичају, за вријеме спротода и опјела остала отворена, те су се сви пратиоци могли нагледати необично лијепу липца као заснале дјевојчице.

Опјело у влашкој цркви служили су уз припомоћ свије цетињски свештеника: протојереј, г. Крсто Матановић и протођакон, г. Филип Радичевић, и у присуству цијелог дипломатског кора, мноштва наших великодостојника и цетињског грађанства. Кроза све вријеме опјела, Господин и Госпођа Беринг, са преосталом ђеном, стајали су над мртвим тијелом умрле им кћерке, гдје је Г. Беринг, на крају опјела, јасним гласом уздигао Свевишњем Богу, на енглеском језику, ову молитву:

„We commit thy body to the ground; earth to earth, ashes to ashes, dust to dust; in sure and certain hope of the Resurrection to eternal life, through our Lord Jesus Christ.“

In the name of the Father, of the Son and of the Holy Ghost.“

(Ми предајемо твоје тијело земљи; земљу земљи, пепео пепелу, прах праху; у тврдој и поузданој нади васкрсења у вјечни живот, нашим Господом Исусом Христом.

Ва име Оца, и Сина, и Светога Духа.)

Понто је свршен црквени обред и отијевано „вѣчная память“, уз опште и побожно саучешће присутнијех, положено је мртво тијело божјег анђелка, блаженоупокојене Идите Беринг, у нови гроб, којег је Г. Беринг, о своме трошку заповједио да се изгради.

Чујемо да ће Г. Беринг надгробни споменик своме анђелку, наредити нашем умјетнику г. Рендићу да га изгради.

(Географички Панорама.) Под управом г. Едуарда Каштинаниа, свијех дана у нашем позоришту у „Зетскоме Дому“, биће изложен „географички панорама“, низ разнијех слика из природе из свијех свијетских крајева — у природној величини. Слике су: из Америке, Инглеске, Француске, париске свијетске изложбе, Белгије, Њемачке и. т. д. и. т. д. Слике су сасвијем вјешто израђене, те кроз цаклени апарат, врло укусно и природно и гледају. Дневни изложбе и улазне цијене, определилиће излагач посебним огласом.

Књижевност.

Изашла је Х евеска Н. Зете за октобар са овом садржином: 1. Седмнајести Октобра, пјесма М. Мајкова у извор, руском и срп. преводу од Т. 2. Недорастак, комедија Фонизина, превод гђе Ј. Нетковићке. 3. Оноло лишће, пјесма Јов. А. Дућића. 4. Камени крет из мора, приповијетка М. Србинића. 5. Вјечна љубав, пјесма Сења Драковића. 6. Зла маћеха, приповијетка Сава Ст. Радловића. 7. Смрт Феалинаше, балада од Гаривоја. 8. Прија за Историју Васојевића, III од Н. А. Ровишког. 9. Из Њемачке књижевности. 10. Из Науке с руског од Ж. Драговића. 11. Мита Поповић као лирска пјесник књижевна слика од Л. Томановића. 12. Народне Пјесме. 13. Наши Листови. 14. Српски календари. 15. Читуља; † Војвода Станко Радовић. 16. Културне биљешке.

Извјешће, о путовању по винородним пределима Француске, у сврху проучавања рада против трсије уми. Написао Франо Курат, тајник хри. слав. господарског друштва.

карл. проф. Луки Зими, коме се те године навршило 30 година професорске службе).

1887. Латинска Синтакса, 3. поправљено издање. Биоград.

1888. 1) Латински облици 4. издање; 2) Прилог к историји наше средњошколске књижевности („Гласник Срп. Учен. Др.“, књ. 68).

1889. 1) Каква је латинска граматика потребна за наше гимназије? („Гласник Срп. Уч. Др.“ књ. 70.); 2) Ријечник за Корнолија Непота.

Написао је некролог: Јовану Петровићу, негдашњем професору карловачке, по том новосадске гимназије („Застава“ за г. 1867). Александру Гавриловићу, бившем директору новос. гимназије (Програм новос. гимн. за г. 1871.), Милану Костићу, бечејском проти („Застава“), дру Миливоју Поповарском („Београдски Дневник“ за г. 1886).

За Historiju rimske književnosti, коју је написао др. Франко Мајхнер назначио је све, шта је са латинског преведено на српски. У предговору захваљује му се писац.

Осим тога водио је много полемика у одбрану класичке филологије. Двије такве полемике водио је и у „Бранику“ за 1887. год. и то са г. проф. М. Медићем и „Једним критичаром“ у „Застави“.

Свом интенивниошћу свог убјеђења и свом енергијом вође своје војује за завођење хуманистичких, јевропских гимназија у Србији. Колику је противност хуманистичним гимназијама и учењу старих језика у Србији затекао, може се по томе знати, кад се на ум узме, да је филолог Стојан Новаковић учинио крај учењу старих језика и хуманистичним гимназијама у Србији. Ст. Новаковић, кад је г. 1872. први пут дошао за министра просвете, истиснуо је

латински језик из трећег разреда гимназије: кад је г. 1875. други пут дошао за мин. просвјете, истиснуо је лат. језик из четвртог разреда гимн.; а кад је г. 1880. дошао трећи пут за мин. просвете, он је г. 1881. учења латинског језика свео са 18 на 12 часова кроз цију гимназиски течај. Но ипак се надати, да борба за завођење јевропских гимназија у Србији неће бити безуспјешна, јер за ових посљедних 8 година главни просветни савјет пет пута је подигао свој глас за то, да се гимназије изједначе са гимназијама образованог свијета. Одлука ова просв. савјета остала је неизвршена с тога, што се министарство одвећ често мијењало.

Туроман је као учитељ изврсан; њега се ђаци његови увијек с благодарношћу сјећају. Као човек добар, као пријатељ искрен и вјеран, као књижевник увијек сигуран и јасан, као критичар праведан и савјесан.

Завршујући ове рјетке желимо из свег срца, да нам др. Јован Туроман још дуго поживи, како би обогатио нашу сиромашну књижевност с многим својим драгоценим прилозима, и да дочека да види, како богати плодови његова умног рада освајају духове, да види остварена своја просветна начела у Србији, која би онда новом струјом освјежила духовни живот Србије. То би била најбоља награда за Туроманове труде.

— Ћ.

Загреб, наклада хрв. слав. господ. друштва. Тисак К. Албрехта. 1889.

Вјесник, хрватскога археолошкога друштва.

Година XI. — Бр. 4.

Садржај. 1. † Иван Кукуљевић Сакцињски, први предсједник хрв. археол. друштва — са сликом. 2. Цртице из мог путовања по јужној страни горње Крајине или госпићко-оточке пуковније С. Љубић. 3. Старобосански натписи у Босни и Херцеговини. — Наставак Вид Вулић Вукасовић. 4 Критика. — Хрватски споменници... из доба народне хрватске династије, написао Фрањо Булић. — Фр. Радић. — 5. Дописи. — 1. Мирко Брејер из Крижеваца. — 2. Вид Вулић Вукасовић из Корчуле. — 6. Разне вијести.

У Загребу, 1 октобра 1889

Ч И Т У Љ А.

†

На 27 септембра о. г. преминуо је у Св. Петрограду: Сергije Васильевич Чурсин, способни и вриједни руски публициста, који је био сатрудник при највећим руским листовима. Покојник се је борио у српско-турском рату 1876 г. као добровољац под српском заставом противу Турака за ослобођење српскога народа. И после је рата за ослобођење, са својим пером трудио се око ослобођења и уједињења народа нашег, и ми срби дужни смо имену његову вјечитог спомена и благодарности. Лака му била словенско-руска земља и „вјечна памјат“ међу нами.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

— (Величина Русије.) Ове године и зашло је статистичко дјело руског частника Стрелбицког. У тој књизи има много занимљивих података о напретку Русије. — Јевропска Русија, са Финском и горњим Кавказом заузима 4.846.000 четворних врста, а има 92.847.000 становника. — А цијела руска царевина велика је 19.709.294 четв. врста са 108.787.235 становника. — На једну четворну врсту у јевропској држави долази 20 људи, а на азијатску 6 људи. Градова у свој царевини има 1716. — Руска држава увеличала се за последњих 7 година свега за 214.854 четв. врста. У Русији је највећа ријека Од, за тим Лена, па Амир, па Јенисеј и Иркутск, а Волга, која је куд и камо огромнија од Дунава, долази тек на шесто мјесто.

Последњи дан свјетске изложбе. — Данас у 10 сати у вече затвара се свјетска изложба. Она не умире услјед тога, што је исприпала сву своју животну снагу, што више не привлачи довољан број посјетилаца, већ престаје у свом пуном јеку само зато, што јој данас истиче законом одређени рок, до кога је она имала да постоји. Бројеви ових посљедњих неколико дана показали су, да ма какво вријеме било напољу, опет се је у изложби скупљало преко 150.000 посјетилаца на дан.

А пошто је данашњи дан необично лијеп, ми смо увјерени, да ће број посјетилаца данас бити најмање двапут већи, по што је био пређашњих дана. Дакле слободно можемо рећи, да ова изложба не умире природном смрћу; она се затвара у пуном јеку своје снаге и свога живота.

У њој нестaje највећа и најпотпунија манифестација модерне цивилизације. Досад није се нигда и никад свијету пружила овако сјајна и свестрана слика свега онога, што је постигао човјечански ум у разним гранама радности, као на овој изложби. Још ниједан народ није показао да је у стању, да за овако кратко вријеме (ни двадесет година) може, не само да укљони све трагове онако странног пораза, какав је претрпјо француски народ услјед најезде њемачке 1870-1871 године, него и да створи једну овако сјајну утакмицу за сваковрсни умни и материјалан рад цјелокупног човјечанства.

Досад је само француски народ показао, да има толико живаости и животне снаге у себи, да се на тако брз начин подигне и заузме овако поносно мјесто међу осталим народима, а то само 18 година после француско-њемачког рата, у коме је многима изгледало, као да је француски народ на свагда потиснут са оног положаја што га ејдотле заузимао у историји човјечанског развоја!

Главни сарадници француског народа у овом великом подухвату били су: републиканска владавина и варош Париз. Република је подизањем слободних установа и привредне снаге дала француском народу могућност, да опет узме нов полет у свима гранама радности, а Париз пружио је за ову изложбу такав оквир, какав нијед-

ном другом народу не стоји на расположењу.

Нема, а није никад ни било, икоје тачке на свијету, у којој би живот био у тој мјери бујан, као што је био у Паризу за ових посљедњих шест мјесеци. Може се слободно рећи, да је за све то вријеме Париз неоспоримо био средиште цивилизованог свијета. Ту су се стијецали људи и произишли из свијех дјелова земље. Број посјетилаца за ових 6 мјесеца прелази 25 милиона.

Кад дакле помислимо, да ће сјутра почети да се разное сва чуда, која су ту била нагомилана и да се руше оне палате, у којима је све то било смјештено, обузима нас прије свега нека туга, што ће да нестане ова изложба и што ће да се разиђе силни свијет, који се је око ње био искупио. С друге стране пак превлађују у нама осјећаји задовољства, кад помислимо на напредак, који ће одатле произаћи за цјелокупно човјечанство у интелектуалном и материјалном погледу.

Историја нас учи, да што више разни народи долазе у додир један с другим и што се више они међусобно упознавају, да се тим више уче цијенити и поштовати. Ми смо дакле тврдо увјерени, да ће и ова изложба у том правцу имати извјестан утицај на будуће односе међу народима, да ће она поништити многе постојеће предрасуде и да ће послужити споразуму између народа; једном ријечју, мисмо убијеђени да су француски народ и Република учинили овом изложбом једно велико дјело мира и напретка.

Овадњи лист „Фигаро“ покренуо је мисао, да се изложба остави отворена бар још један дан и да се приход од улазница (које би се имале платити у новцу, а не у тикетима као до сад) определили париској сиротињи. Изгледа, да су административне тешкоће, које би произвео тај хуманитарни предлог, тако велике, да управници изложбе нијесу могли задовољити жељу, и ако је она нашла великог одзива у цијелој париској преси.

Поводом свјетске изложбе добили су многи странци, који су узели важнијег удјела у организацији ове изложбе, разне француске ордене.

Од Срба добили су: г. Р. Поповић, министар пољопривреде и г. Гудовић, бивши министар крет почасне легије вишег реда; г. Др Лехо, Хади Поповић, Пилавић и Протић произведени су за каваљере почасне легије, а г. Др Иваншевић наименован је за часника јавне наставе (орден, који се даје за заслуге на просветном пољу).

Југословенска Коресп.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

На књигу:

„ЗНАТ ЈЕ ЗЛАТАН“

од

П. Деспотовића.

(Во је дјело наградила Матица Српска.)

— Друго издање —

(Прво издање штампано је у 3000 примје рака.)

На осмини изнијеће 3 штампана табака. Цијена је 30 новчића или 3 гроша динарска. Рок претплате траје до св. арх. Михаила. Имена претплатника штампаће се. Списак претплатника и новац шаље се подписаном; скупљачи за труд добијају на 5 књига 1. Претплату примају све књијаре. Бади, занатлијски помоћници (кале) и шерти добијају књигу у пола цијене.

У Земуну, 16. Октобра 1889.

Србин Милош Грабовачки.

Открита подписка на журнал „Страник“ на 1890 год. (Десятый годъ издания подъ новою редакціей).

Журнал „Страник“ съ октябрия 1880 года издается новою редакціей, по слѣдующей программѣ:

1) Богословскія статьи и изслѣдованія по различнымъ отраслямъ общей церковной исторіи и историко-литературнаго знанія, — преимущественно въ отдѣлахъ, имѣющихъ ближайшее отношеніе къ Православной Восточной и Русской жизни. 2) Статьи, изслѣдованія и обнародованные матеріалы по всемъ отдѣламъ Русской церковной исторіи. 3) Бесѣды, поученія, слова и рѣчи извѣстнѣйшихъ проповѣдниковъ. 4) Статьи философскаго содержанія по вопросамъ современной богословской мысли. 5) Статьи публицистическаго содержанія по выдающимся явленіямъ церковной жизни. 6) Очерки, разсказы, описанія, знакомія съ укладомъ и строемъ церковной жизни вообще христіанскихъ исповѣданій, особен-

но — съ жизнью пастирства и преимущественно у славянъ. 7) Бытовые очерки, разсказы и характеристики изъ области религіознаго строя и нравственныхъ отношеній нашего духовства, общества и про стараго народа. 8) Внутреннее церковное обозрѣніе и хроника епархіальной жизни. 9) Иностранное обозрѣніе: важнѣйшія явленія текущей церковно-религіозной жизни православнаго и неправославнаго міра на Востокъ и Западъ, особенно у славянъ. 10) Обзоръ русскихъ духовныхъ журналовъ и епархіальныхъ вѣдомостей. 11) Обзоръ свѣтскихъ журналовъ, газетъ и книгъ; отчеты и отзывы о помѣщаемыхъ тамъ статьяхъ, имѣющихъ отношеніе къ программѣ журнала. 12) Библиографическія и критическія статьи о новыхъ русскихъ книгахъ духовнаго содержанія, а также и о важнѣйшихъ произведеніяхъ иностранной богословской литературы. 13) Книжная лѣтопись: ежемѣсячный указатель всехъ вновь выходящихъ русскихъ книгъ духовнаго содержанія; краткіе отзывы о новыхъ книгахъ. 14) Хроника важнѣйшихъ церковно-административныхъ распоряженій и указовъ. 15) Разныя отрывочныя извѣстія и замѣтки; корреспонденціи; объявленія

Въ первомъ отдѣлѣ журнала въ 1889 году были помѣщены: О перетолченіи для крестнаго знаменія и благословенія. Бесѣда преосвященнаго Никанора, архієпископа Херсонскаго. — Развивается ли въ догматическомъ смыслѣ Церковь. Е. Л. — Нравственное богословіе по сочиненіямъ Филарета, митрополита московскаго. Г. П. Выщеславцева. — Единство законовъ бытія (новый опытъ согласенія религіи и науки на почвѣ положительныхъ и точныхъ открытій). Проф. Г. Друммонда, въ перев. А. П. Лопухина. — Рабы Рима и Талмуда во второмъ вѣкѣ по р. Хр. и раввинъ Меиръ. Е. П. Алвилонова. — Святый равноапостольный князь Владиміръ — просвѣтитель Руси. И. П. Матченко. — Римская пропаганда, ея исторія и современное состояніе. Проф. арх. Никодима Миланъ. — Къ вопросу о безбрачій Римско-католическаго духовенства. Соборщикъ Л. Н. Павлицевъ. — Къ исторіи духовно-учебной реформы 1808—1814 г. Н. И. Полетаева. — Въ дебряхъ современнаго раскола. И. В. Преображенскаго. — Суданскій Махди и возникшее въ 1881 году возстаніе суданскихъ мусульманъ. Н. П. Остроумова. — Романъ Кузьмина. Прот. И. Гр. Наумовича. — „Начетчикъ прѣхаль“. Разсказъ изъ

раскольничьго быта. Епарх. миссіонера свящ. Конст. Попова. — Священникъ Никита Васильевичъ Омофоровскій и его странствованія. Н. Орлова.

Журналъ выходитъ ежемѣсячно, кнѣгами отъ 10 до 12 и болѣе листовъ. Подписная плата: съ пересылкою въ Россіи и доставкою въ С.-Петербургъ шесть рублей; съ пересылкою за границу восемь рублей. Адресовать ся: въ редакцію журнала „Страникъ“, въ С.-Петербургъ (Невскій пр., д. № 167).

Редакторы-издатели:

А. Васильков. — А. Пономаревъ.

НАЗНАЧЕ.

„Грлица“, календар са шематизмом црногорским биће готов свршетком Новембра. Нарубине нека се управљају уредништву „Грлице“.

ОГЛАСИ.

КУПУЈЕМО

употребљене и неупотребљене црногорске поштанске марке, особито ријеткости. Понуде са „Н. К. 2289“ на G. L. Daube & Co Köln a/Ph.

ЈЕФТИНЕ, ЛИЈЕПЕ И ОДАБРАНЕ

КАРОЦЕ

по 170 фиорина а. вр. и скупље. Лака кола, Фајетони, (Mylord), батари и затворена кола, као и мртвачка кола налазе се вазда готова у највишем избору. Цјеновници шаљу се бесплатно.

ЈОСИФ БОГДАН

фабрикант кола у Будапешти.

Фабрика: Pfauengasse № 10—12

Стовариште: Museumring № 10—19

i Pfauengasse № 7. —

(1—10)

ОГЛАСИ.

!!! АКО ХОЋЕТЕ !!!

добре и јефтино пазарити, на-
ручите брзо за мушке:

Једно цијело одијело од стофе, фино, нов начин (капут, прелук и гаће) добро рађено, прије за фиор. 18 —, сад за фр. 10 —.

Исто одијело, прве врсте, прије фиор. 22. —, сад фр. 14. —.

Исто одијело, особите врсте, прије фиор. 30. —, сад фр. 18. —.

За дјетиће од 8—16 година.

Цијело одијело од стофе, фино, одабрана кроја (капут, прелук и гаће) прије фр. 15. —, сад фиор. 8. —.

Исто одијело, прве врсте, прије фиор. 22. —, сад фр. 12. —.

За дјецу од 2—10 год.

Цијело одијело, најфиније опреме, прије фиор. 7.50., сад фиор. 3.80.

Исто одијело, прве врсте, прије фр. 12. —, сад фр. 5.50

Исто одијело, особите врсте, прије фр. 18. —, сад фр. 8. —.

При нарудбинама молимо да се мотри на ово:

При одијелима за одрасле молимо назначити тачно у сантиметрима ширину груди и дужину крока, а за дјетиће и дјецу доба живота. Шаље се одмах тек се пошље новац, или на исплату на пошти (ривалсу).

Особита напомена: Сва поменута роба најбоље је врсте и продаје се по ту нечувено малу цијену само ради превелике стоварене готовине.

KLEIN'S

Internationales Waaren-Exporthaus
Wien, I., Kohlmessergasse 7.

Што се не би свидјело купцу, измијениће се другим, или ће се врати новац.

(9—25)

!!! СВАКО !!!

!! УШТЕДИ 100 НА 100 !!

АКО НАРУЧИ ОВЕ СТВАРИ:

Цијеле гаће (чакшире) од стофе, инглеске, (сваке мјере), прије фр. 4. —, сад фр. 1.55.

Цијеле гаће од стофе (сваке мјере) прве врсте, прије фр. 4.80, сад фр. 1.95.

Цијеле гаће од стофе (сваке мј.) особите врсте, прије фр. 6. —, сад фр. 2.80.

Дјечја одијела за праће, од 2—10 год., праве боје по фиор. 1.30, 1.50, 1.80 до 2.20.

Гаће за праће, пртене, за радине сваког посла од 90 новч. до фр. 1.80.

Дјечја хаљиница, одабран прибор, фино до 6 год., прије фр. 2, сад 90 н.

Дјечја хаљиница, одабран прибор, од најфинија кртона, до 6 година, прије фр. 3. —, сад фр. 1.10.

Женске кошуље везене, од постава обичног, прије фр. 1.50, сад 80 н.

Женске кошуље везене, од фино постава, прије фр. 2.20, сад фр. 1.10.

Женске кошуље од пифона, врло фино везене, прије фр. 2.10, сад фр. 1.20.

Радничке кошуље, најтеже врсте у све боје по 80 новч., 90 новч., фр. 1. —, фр. 1.10.

Стофа за цјелокупно прољетње или љетње одијело у све боје за највишег човјека фр. 4. —.

Одабран клубук, најновија чина фр. 1.50.

Ко буде наручио клубука, да изволи назначити обим главе, за гаће ширину крока (дужина ноге изнутра) у сантиметр, за дјецу доба живота. Вриједи занета да сваки покуша наручити што, да се увјери о вриједној јефтиности и вјалности робе. Шаље се одмах тек се пошље новац или на исплату на пошти. Молимо да се добро мотри на адресу:

KLEIN'S

Internationales Export-Waarenhaus
Wien, I., Kohlmessergasse 7.

Што се не би свидјело купцу, измијениће се другим, или ће се врати новац.

(9—25)